

Starzenie się mieszkańców polskiej wsi, podobnie jak ogółu polskiego społeczeństwa, to wiedza powszechna. W tym kontekście zadziwia brak aktualnych, pogłębionych badań, które pozwoliłyby lepiej zrozumieć charakter i konsekwencje tego procesu, a także dostarczyć nie tylko potrzebnej wiedzy naukowej, ale również informacji przydatnych dla polityk publicznych. Dlatego, głównym celem proponowanego projektu jest rozpoznanie czynników, które mogą ułatwiać bądź utrudniać starzenie się w miejscu zamieszkania (*ageing in place*) w wiejskich kontekstach lokalnych w Polsce. Starzenie się w miejscu zamieszkania (*ageing in place*) zwykle rozumie się jako możliwość jak najdłuższego pozostania w swoim domu lub społeczności lokalnej bez konieczności przeniesienia się do placówki opiekuńczej. W tym projekcie przyjęliśmy szersze rozumienie osoby starszej w środowisku zamieszkania, koncentrujące się na relacjach społecznych, nieformalnych mechanizmach wsparcia oraz przywiązaniu do miejsca. Są one szczególnie ważne na terenach wiejskich, gdzie mieszkańcy często borykają się z niedostatkami infrastruktury i usług. Takie rozumienie *ageing in place* jest również zgodne z najnowszymi jego ujęciami, określającymi starzenie się w miejscu zamieszkania jako swego rodzaju „podróż” mającą na celu utrzymanie niezależności jednostki oraz jej zaangażowania w życie społeczności lokalnej. Zakłada się przy tym, że jest to dynamiczny proces, w którym kluczową rolę odgrywa sprawczość samych osób starszych. Biorąc pod uwagę fakt, że 40% Polek i Polaków mieszka na wsi, zadziwiający jest brak szerszych badań dostarczających pogłębionego wglądu starzenie się wiejskiej populacji.

W projekcie szukamy odpowiedzi na kilka pytań badawczych. Po pierwsze, chcemy sprawdzić, jakie główne trendy i wyzwania dotyczące starzenia się w miejscu zamieszkania na terenach wiejskich w Polsce są w ogóle dostrzegane, dyskutowane i analizowane. Żeby się tego dowiedzieć, przyjrzymy się oficjalnym dokumentom, raportom z badań, publikacjom naukowym i statystykom, a także porozmawiamy z kluczowymi ekspertami. Będą się do nich zaliczać m.in. przedstawiciele i przedstawicielki ministerstw, związków samorządowców (np. Związku Gmin Wiejskich RP czy stowarzyszeń sołtysów), organizacji pozarządowych, a także naukowcy i naukowczynie badający wieś lub zmiany demograficzne w Polsce. Po drugie, chcemy ustalić, jakie czynniki wspierają bądź utrudniają starzenie się w miejscu zamieszkania w konkretnych, wybranych środowiskach lokalnych. Interesuje nas również, w jaki sposób cechy społeczno-demograficzne starszych mieszkańców wsi mogą wpływać na ich doświadczenia starzenia się w miejscu zamieszkania. Po trzecie, chcemy także przyjrzeć się, czy i w jakim zakresie osoby starsze współtworzą środowisko sprzyjające starzeniu się w miejscu zamieszkania w kontekście wiejskim. W istniejących badaniach często pomija się znaczenie pomocy i wsparcia, jakich starsze osoby udzielają sobie nawzajem. W celu uzyskania odpowiedzi na te pytania, przeprowadzimy badania terenowe w 5 wybranych gminach wiejskich lub miejsko-wiejskich w różnych częściach Polski. Gminy wybierzemy na podstawie ich starzejącej się populacji oraz odległości od większych ośrodków miejskich. Poza tym, weźmiemy pod uwagę szeroko udokumentowane zróżnicowania obszarów wiejskich w Polsce pod względem społecznym, kulturowym, ekonomicznym i demograficznym. W wybranych gminach porozmawiamy zarówno ze starszymi mieszkańcami wsi w wieku 65 lat i więcej, jak i kluczowymi aktorami lokalnymi (np. przedstawicielami i przedstawicielkami władz lokalnych, organizacji czy instytucji) oraz rodzinnymi opiekunami i opiekunkami osób starszych. Łącznie przeprowadzimy 100 wywiadów, po 20 w każdej gminie. Żeby uzyskać pełniejszą odpowiedź na nasze pytania badawcze, w ostatnim kroku zweryfikujemy uzyskane wyniki w badaniu ilościowym. Przeprowadzimy je na ogólnopolskiej próbie reprezentatywnej mieszkańców wsi w wieku 65 lat i więcej, która umożliwi nam m.in. porównania pomiędzy kobietami i mężczyznami oraz osobami w różnym wieku, np. tzw. „młodszymi starszymi” i osobami w wieku zaawansowanym.

Zakładamy, że uzyskane w projekcie wyniki dostarczą systematycznej i kompleksowej wiedzy na temat tego, co wspiera, a co utrudnia starzenie się w miejscu zamieszkania (*ageing in place*) w środowiskach wiejskich w Polsce. Będzie to wiedza przydatna zarówno dla naukowców i naukowczyń, jak i praktyków pracujących w obszarze polityk publicznych i wsparcia rozwoju obszarów wiejskich. Zakładamy również, że pobudzimy wzrost zainteresowania tą tematyką w polskiej nauce i społeczeństwie, a także przyczynimy się do dalszego rozwoju koncepcji starzenia się w miejscu zamieszkania (*ageing in place*).